

INF1000 : Forelesning 3

Mer om forgreninger
Løkker
Arrayer

Ole Christian Lingjærde
Biomedisinsk forskningsgruppe
Institutt for informatikk
Universitetet i Oslo

1

Eksempel: Body Mass Index (BMI)

Vi skal lage et program som beregner BMI ut fra høyde og vekt og gir melding om hvilken vektstatus det tilsvarer:

BMI	Vektstatus
Under 18.5	Undervekt
18.5 – 24.9	Normal vekt
25.0 – 29.9	Overvekt
30.0 eller høyere	Fedme

Vi må kjenne formelen for å regne ut BMI. La

vekt = personens vekt i kg

hoyde = personens høyde i m

Da er

$$\text{BMI} = \text{vekt} / (\text{hoyde} * \text{hoyde})$$

Ole Chr. Lingjærde © Institutt for informatikk 1. september 2009

2

Ferdig program (første del)

```
import easyIO.*;

class BodyMassIndex {
    public static void main(String[] args) {
        In tast = new In();
        System.out.print("Høyde (i cm): ");
        double høyde = tast.inInt() / 100.0;
        System.out.print("Vekt (i kg): ");
        double vekt = tast.inDouble();
        double bmi = vekt / (høyde*høyde);
```


3

Ferdig program (siste del)

```
        if (bmi < 18.5) {
            System.out.println("Undervektig");
        } else if (bmi <= 24.9) {
            System.out.println("Normalvektig");
        } else if (bmi <= 29.9) {
            System.out.println("Overvektig");
        } else {
            System.out.println("Fedme");
        }
    } // end of main
} // end of class
```


4

Eksempel: beregne pulssoner

Det har i media vært mye fokus på hvordan man kan sikre at fysisk trening foregår med riktig intensitet. Ett hjelpemiddel i den forbindelse er å beregne sine egne pulssoner og sørge for å ligge i riktig sone når man trener.

Sone	Puls fra	Puls til	Forklaring
1	95	114	50-60%
2	114	133	60-70%
3	133	152	70-80%
4	152	171	80-90%
5	171	190	90-100%

aerob
trening

anaerob
trening

```
import easyIO.*;

class Pulssoner {
    public static void main (String[] args) {
        In tast = new In();
        Out skjerm = new Out();

        System.out.print("Oppgi hvilepuls: ");
        int hvilepuls = tast.inInt();

        System.out.print("Oppgi maxpuls: ");
        int maxpuls = tast.inInt();
```

```
skjerm.out("Sone", 5, Out.RIGHT);
skjerm.out("Min", 5, Out.RIGHT);
skjerm.out("Max", 5, Out.RIGHT);
skjerm.outln("  Beskrivelse");
```

```
int sone = 1;
String beskrivelse = "50-60% av maksimum";
int fra = (int) (hvilepuls + (maxpuls-hvilepuls)*0.50);
int til = (int) (hvilepuls + (maxpuls-hvilepuls)*0.60);
skjerm.out(sone, 5);
skjerm.out(fra, 5);
skjerm.out(til, 5);
skjerm.outln("  " + beskrivelse);

... tilsvarende for sone 2, 3, 4 og 5 .....

} // Slutt på main-metoden

} // Slutt på class Pulssoner
```

Alternativ til if-else: switch

- En sammensetning av flere if-setninger kan i noen tilfeller erstattes med en

switch-setning:

Et uttrykk som gir en verdi som er av en av typene char eller int (evt. byte eller short)

```
switch (uttrykk) {
  case verdil:
    <instruksjoner>
    break;
  ....
  case verdiN:
    <instruksjoner>
    break;
  default:
    <instruksjoner>
}
```

- Nøkkelordet **break** avbryter utførelsen av switch-setningen. Når **break** mangler, fortsetter utførelsen på neste linje (det er sjelden ønskelig).

Eksempel 1

```
class BrukAvSwitch {
  public static void main (String [] args) {
    char c = 'b';

    switch(c) {
      case 'a':
        System.out.println("Tegnet var en a");
        break;
      case 'b':
        System.out.println("Tegnet var en b");
        break;
      default :
        System.out.println("Tegnet var ikke a eller b");
    }
  }
}
```


Eksempel 2

Dette virker **ikke** (hvorfor?):

```
class FeilBrukAvSwitch {
  public static void main (String [] args) {
    String s = "hovedstad";

    switch(s) {
      case "Paris":
        System.out.println("Vi er i Frankrike");
        break;
      case "Moskva":
        System.out.println("Vi er i Russland");
        break;
      case "Kathmandu" :
        System.out.println("Vi er i Nepal");
    }
  }
}
```

Oppgave 1

- Hva blir skrevet ut av dette programmet ?

```
class IfTest {
  public static void main (String [] args) {
    String s = "Petter";

    if (s.equals("Jens"));
    {
      System.out.println("Ordet var " + s);
    }
  }
}
```


Oppgave 2

- Hva blir skrevet ut av dette programmet?

```
class IfTest2 {
    public static void main (String [] args) {
        double x = -0.5;
        double y = 0.5;

        if (Math.ceil(x) == Math.ceil(y)) {
            System.out.println("A");
        }
        if ((int) x == (int) y) {
            System.out.println("B");
        }
        if (x < y) {
            if (x < 0) {
                if (y < 0) {
                    System.out.println("C");
                }
            } else {
                System.out.println("D");
            }
        }
    }
}
```


Oppgave 3

- Hva blir skrevet ut av dette programmet?

```
class Divisjon {
    public static void main (String [] args) {
        if (1/2 > 0) {
            System.out.println("A");
        } else {
            System.out.println("B");
        }
    }
}
```


Oppgave 4

- Hva blir skrevet ut av dette programmet?

```
class TestSwitch {
    public static void main (String [] args) {
        char svar = '@';

        switch(svar) {
            case '@':
                System.out.println("Svaret er en alfakrøll");
            case '!':
                System.out.println("Svaret er et utropstegn");
            default :
                System.out.println("Svaret er verken @ eller !");
        }
    }
}
```


Litt mer om uttrykk: ++ og --

Instruksjon	Alternativ 1 Prefiks-operator	Alternativ 2 Postfiks-operator
<code>i = i + 1</code>	<code>++i</code>	<code>i++</code>
<code>i = i - 1</code>	<code>--i</code>	<code>i--</code>

- `++i`, `i++`, `--i` og `i--` endrer ikke bare på verdien til `i`, de er dessuten uttrykk som selv har en verdi. Dermed kan vi f.eks. skrive:

```
System.out.println(i++); // Skriv ut i og øk deretter i med 1
System.out.println(++i); // Øk i med 1 og skriv deretter ut i
```

- Prefiks-operatorene endrer verdien til variabelen før uttrykket er evaluert.
- Postfiks-operatorene endrer verdien etter at uttrykket er evaluert.

Oppgave

- Fyll ut de tomme feltene i tabellen:

Programkode	Verdien til k	Verdien til m	Verdien til n
<code>int k = 0;</code> <code>int m;</code> <code>int n;</code>	0	-	-
<code>k = k + 1;</code> <code>m = ++k;</code> <code>n = k++;</code>	3	2	2

Blokker

- En **blokk** er en samling instruksjoner omgitt av krøllparenteser:

```
{  
  instruksjon 1;  
  instruksjon 2;  
  ....  
  instruksjon n;  
}
```

- Alle steder i et Java-program hvor det kan stå en instruksjon, kan vi om ønskelig i stedet sette en blokk.

Deklarasjoner inne i blokker

- Vi har lov til å deklarere variabler inne i en blokk, forutsatt at de ikke allerede er deklartert utenfor blokken. Eksempel:

```
double x = 0.3;  
if (x < 0) {  
  double y;      // Her er y deklartert inne i en blokk  
  y = -x;  
}
```

- Variabler deklartert inne i en blokk eksisterer ikke utenfor blokken.

```
double x = 0.3;  
if (x < 0) {  
  double y;  
  y = -x;  
}  
x = y;      // Ulovlig, siden y ikke eksisterer her
```

while-løkker

- Vi kan utføre en instruksjon/blokk flere ganger ved hjelp av en while-løkke:

```
while (logisk uttrykk) {  
  setning 1;  
  setning 2;  
  .....  
  setning n;  
}
```

- Hvis det logiske uttrykket er `true`, utføres setningene i while-løkken.
- Dette gjentas inntil det logiske uttrykket er `false`. Da avsluttes løkken.

Eksempel

```
class SkrivLinjer {  
    public static void main (String [] args) {  
        int k = 1;  
  
        while (k <= 5) {  
            System.out.println("Nå har k verdien " + k);  
            k = k + 1;  
        }  
  
        System.out.println("Nå er k lik " + k);  
    }  
}
```


Kompilering og kjøring

```
> javac SkrivLinjer.java  
> java SkrivLinjer  
Nå har k verdien 1  
Nå har k verdien 2  
Nå har k verdien 3  
Nå har k verdien 4  
Nå har k verdien 5  
Nå er k lik 6
```

Oppgave

- Hva blir utskriften fra dette programmet?


```
class LokkeTest {  
    public static void main (String [] args) {  
        int k = 3;  
  
        while (k > 0) {  
            System.out.print("Nå er k = ");  
            System.out.println(k);  
            k = k - 1;  
        }  
    }  
}
```


Oppgave 2

- Hva blir utskriften fra dette programmet?

```
class LokkeTest2 {  
    public static void main (String [] args) {  
        int i = 1;  
        int j = 6;  
  
        while (i < j) {  
            System.out.println("i = " + i);  
            System.out.println("j = " + j);  
            System.out.println();  
            i = i + 1;  
            j = j - 1;  
        }  
    }  
}
```


i	j
1	6
2	5
3	4
4	3

Eksempel: gangetabell

- Problem:

Lag et program som bruker en while-løkke til å beregne "tregangen" og lage en slik utskrift på skjermen:

```
1 * 3 = 3
2 * 3 = 6
3 * 3 = 9
4 * 3 = 12
5 * 3 = 15
6 * 3 = 18
7 * 3 = 21
8 * 3 = 24
9 * 3 = 27
10 * 3 = 30
```

Løsningsskisse

```
class TreGangen {
    public static void main (String[] args) {

        <deklarasjoner>

        <initialisering av variable>

        <while-løkke, hvor hvert gjennomløp
        regner ut og skriver ut en ny linje
        på skjermen>

    }
}
```

while-løkka

```
while (ikke ferdig) {
    <finn svaret på neste regnestykke>
    <skriv ut svaret>
}
```

- For å finne svaret på neste regnestykke, må vi holde rede på de to tallene som skal ganges sammen. Vi trenger bare en variabel for dette, siden annen faktor alltid er lik 3:

```
int k = 1;
```

- Dermed blir svaret på neste regnestykke:

```
int svar = k * 3;
```

while-løkka *forts.*

```
int k = 1;
while (ikke ferdig) {
    int svar = k * 3;
    System.out.print(k + " * 3 = " + svar);
}
```

- Vi må i tillegg huske å endre verdien til *k* i slutten av hvert gjennomløp (ellers gjør vi samme regnestykke igjen og igjen):

```
k = k + 1;
```

- Hvor lenge skal while-løkka løpe? Vi kan bruke denne testen:

```
k <= 10
```

Ferdig program

```
class TreGangen {  
    public static void main (String[] args) {  
  
        int k = 1;  
        while (k <= 10) {  
            int svar = k * 3;  
            System.out.println(k + " * 3 = " + svar);  
            k = k + 1;  
        }  
    }  
}
```


Kompilering og test

```
> javac TreGangen.java  
> java TreGangen  
1 * 3 = 3  
2 * 3 = 6  
3 * 3 = 9  
4 * 3 = 12  
5 * 3 = 15  
6 * 3 = 18  
7 * 3 = 21  
8 * 3 = 24  
9 * 3 = 27  
10 * 3 = 30
```

Eksempel: innlesning med sjekk

■ Problem:

Lag et program som leser et heltall mellom 1 og 100 fra terminal.

Hvis det innleste tallet ikke ligger i det lovlige intervallet, skal programmet be om nytt tall.

Dette gjentas inntil brukeren skriver et lovlig tall.

Ferdig program

```
import easyIO.*;  
  
class LesVerdi {  
    public static void main (String[] args) {  
        In tast = new In();  
  
        System.out.print("Oppgi verdi (1,2,...,100): ");  
        int verdi = tast.inInt();  
  
        while (!(verdi >= 1 && verdi <= 100)) {  
            System.out.println("Ulovlig verdi!");  
            System.out.print("Prøv igjen: ");  
            verdi = tast.inInt();  
        }  
  
        System.out.println("Du oppga verdien " + verdi);  
    }  
}
```


Evig løkke

- Dersom testen i while-løkkka aldri blir usann (false), vil utførelsen av while-løkkka aldri stoppe. Dette kalles en evig løkke.
- To eksempler:

```
class EvigLokke1 {
    public static void main (String [] args) {
        while (true) {
            System.out.println("INF 1000");
        }
    }
}

class EvigLokke2 {
    public static void main (String [] args) {
        int i = 1, j = 2;
        while (i < j) {
            System.out.println("Nå er i < j");
        }
    }
}
```

Kompilering og kjøring

```
> javac EvigLokke1.java
> java EvigLokke1
INF 1000
INF 1000
INF 1000
INF 1000
INF 1000
INF 1000
INF 1000
...
...
...
(osv)
```

```
> javac EvigLokke2.java
> java EvigLokke2
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
...
...
...
(osv)
```

Variant av while: do-while

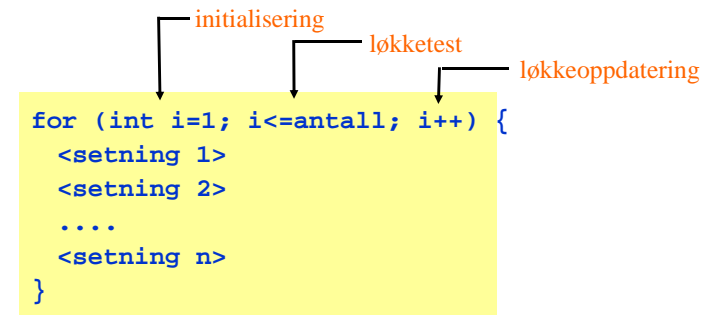
- Formen på en do-while løkke:

```
do {
    <setning 1>
    <setning 2>
    .....
    <setning n>
} while (logisk uttrykk);
```

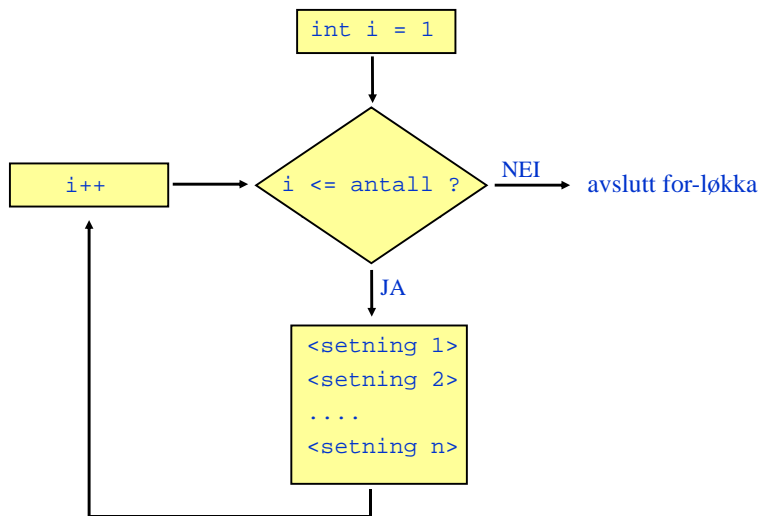
- Noen foretrekker denne fremfor while-løkker når løkke-innmaten alltid skal utføres minst en gang.

for-løkker

- En annen måte å få utført en instruksjon (eller blokk) mange ganger er ved hjelp av en for-løkke:

Hvordan for-løkken virker - flytdiagram

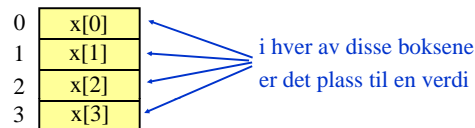
Nesting av løkker

- Det er ofte behov for å neste løkke-setninger inne i hverandre; vi kommer til å se mange eksempler etterhvert.
- Eksempel på nestet for-løkke:

```
for (int i=0; i<10; i++) {  
    for (int j=0; j<10; j++) {  
        int produkt = i * j;  
        System.out.println("i * j = " + produkt);  
    }  
}
```

Arrayer

- Hittil har vi sett på variable som kan holde en enkelt verdi:
 - en int-variabel har plass til ett heltall
 - en String-variabel har plass til en enkelt tekststreng
 - osv.
- Arrayer er "variable" som kan holde på mange verdier:
 - en int-array har plass til mange heltall
 - en String-array har plass til mange tekststrenger
 - osv.
- Verdiene som ligger i en array har hver sin posisjon (= indeks):
0, 1, 2,, K-1 hvor K = lengden til arrayen
- En array x med lengde 4 kan visualiseres slik:

Deklarere og opprette arrayer

- Deklarere en array (gi den et navn):
`datatype[] arrayNavn;` f.eks. int, double, boolean eller String
- Opprette en array (sette av plass i hukommelsen):
`arrayNavn = new datatype[K]; // K er ønsket lengde`
- Deklarere og opprette i en operasjon:
`datatype[] arrayNavn = new datatype[K];`
- Eksempler:

```
int[] a = new int[10];  
double[] x = new double[100];  
String[] s = new String[1000];
```

Verdiene i en array

- Anta at vi har deklartert og opprettet følgende array:

```
int[] tlf = new int[600];
```

- For å få tak i de enkelte verdiene i arrayen:

```
tlf[0], tlf[1], tlf[2], ..., tlf[599]
```

- For å få tak i lengden på arrayen:

```
tlf.length //NB: ingen parenteser til slutt
```

- For å sortere elementene i en array (i stigende rekkefølge):

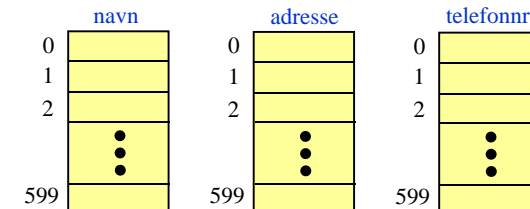
```
java.util.Arrays.sort(tlf);
```

Eksempel på bruk av arrayer

- Anta at vi ønsker å lagre navn, adresse og telefonnr for de som følger et bestemt kurs med maksimalt 600 studenter:

```
String[] navn = new String[600];  
String[] adresse = new String[600];  
int[] telefonnr = new int[600];
```

- Resultatet kan visualiseres slik:

Eksempel: lese og skrive ut

- Program som leser tre ord fra terminal og skriver dem ut igjen:

```
import easyIO.*;  
  
class LesOgSkriv {  
    public static void main (String [] args) {  
        In tastatur = new In();  
        String[] s = new String[3];  
        for (int i=0; i<3; i++) {  
            System.out.print("Ord: ");  
            s[i] = tastatur.inLine();  
        }  
        for (int i=0; i<3; i++) {  
            System.out.println(s[i]);  
        }  
    }  
}
```


Eksempel: lese og skrive ut sortert

- Program som leser tre navn fra terminal og skriver dem ut i sortert rekkefølge:

```
import easyIO.*;  
  
class LesOgSorter {  
    public static void main (String [] args) {  
        In tastatur = new In();  
        String[] s = new String[3];  
        for (int i=0; i<3; i++) {  
            System.out.print("Ord: ");  
            s[i] = tastatur.inLine();  
        }  
        java.util.Arrays.sort(s);  
        for (int i=0; i<3; i++) {  
            System.out.println(s[i]);  
        }  
    }  
}
```


Automatisk initialisering av arrayer

- Når en array blir opprettet, blir den automatisk initialisert (dvs verdiene er ikke udefinerte når den er opprettet).
 - `int[] k = new int[100];` // Nå er alle `k[i] == 0`
 - `double[] x = new double[100];` // Nå er alle `x[i] == 0.0`
 - `boolean[] b = new boolean[100];` // Nå er alle `b[i] == false`
 - `char[] c = new char[100];` // Nå er alle `c[i] == '\u0000'`
 - `String[] s = new String[100];` // Nå er alle `s[i] == null`
- Merk: String-arrayer initialiseres med den spesielle verdien `null`. Dette er *ikke* en tekststreng og må ikke blandes sammen med en tom tekst: `""`.
- For å kunne bruke verdien `s[i]` til noe fornuftig må du først sørge for å gi `s[i]` en tekststreng-verdi, f.eks. `s[i] = "Per"` eller `s[i] = ""`.

Egendefinert initialisering av en array

- Det er ikke alltid den automatiske initialiseringen av en array gir det vi ønsker. Vi kan da initialisere arrayen med våre egne verdier, slik som i disse eksemplene:

```
int[] printall = {2, 3, 5, 7, 11, 13};  
double[] halve = {0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0};  
String[] ukedager = {"Mandag", "Tirsdag", "Onsdag",  
                    "Torsdag", "Fredag", "Lørdag", "Søndag"};
```